

Универзитет у Београду–Филозофски факултет
Изборно веће

Изабрани одлуком Изборног већа Филозофског факултета у Београду на својој X редовној седници одржаној дана од 20. 02. 2020. године у Комисију за припрему реферата за избор у звање ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА за ужу научну област *ВИЗАНТОЛОГИЈА*, са пуним радним временом, на одређено време од пет година, подносимо следећи

РЕФЕРАТ

На конкурс за избор у звање ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА за ужу научну област *Византологија* који је расписао Филозофски факултет у Београду, а који је објављен у Огласним новинама Националне службе за запошљавање „Послови“, на сајту Филозофског факултета и сајту Универзитета у Београду од 26. фебруара 2020. године, пријавио се један кандидат: др Драгољуб Марјановић.

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ:

Др Драгољуб Марјановић рођен је у Београду 30. јула 1980. године. Похађао је Међународну школу на енглеском језику у Техерану током прве

половине основне школе да би по повратку у Београд завршио основну и средњу школу у истом граду. Дипломирао је на Универзитету у Београду–Филозофском факултету 2007. године, где је одбранио и докторску дисертацију 2014. године. За свој дипломски рад добио је 2008. године награду “Старац Исаија” коју додељује Центар за црквене студије Универзитета у Нишу, као најбољи рад из области црквене историје. Током докторских студија, кандидат др Драгољуб Марјановић је учествовао на семинару “Culture and Society in Medieval Europe” у Нордијском центру за средњовековне студије, Универзитет у Бергену, Норвешка; у раду Летње школе “Од Цариграда до Београда. Константинопољ и Балкан: историја, топографија, споменици, идеологија” на Универзитету у Београду–Филозофском факултету, као полазник и координатор; и на четири међународне конференције (на Универзитету Масарик-Брно, у Манастиру Милешева, на Универзитету у Нишу и на Софијском Универзитету „Свети Климент Охридски“, одржаном у Софији и Китену). Од 2011. године др Драгољуб Марјановић је запослен на Универзитету у Београду–Филозофском факултету у оквиру пројекта бр. 177015 “Хришћанска култура на Балкану у средњем веку: Византијско царство, Срби и Бугари, 9 -15. век”, чији је руководиоца проф. др В. Станковић, прво у звању истраживач приправник (2011-2013), затим истраживач (2013–2016), а од 2017. године у звању научни сарадник.

Између осталих активности, др Марјановић је представио свој рад ‘Between History and Ecclesiology. Images of Byzantine Patriarchs in the *Short History* of Nikephoros of Constantinople’ 2014 на међународној конференцији на Queens Универзитету у Белфасту; учествовао са радовима на две сесије на 23. Међународном конгресу византијских студија у Београду 2016. године; учествовао је у раду Међународне конференције за средњовековне студије (IMC Leeds) где је у оквиру сесије *Exploring the 14th Century accross the Eastern and Western Christian Wold, I: Monastic Thought in Art and Literature* имао саопштење: Changing Narratives: Ecclesiological Interpretations in 13th and 14th Century Serbian Hagiography in its Relations to Byzantium and West; и представио рад (са Р. Пилиповићем) “Serbian Lands” in the Tarnovo Inscription of the Bulgarian Emperor Ivan Asen II’, на конференцији по позиву “Јован

Асен II (1218–1241): Цар Бугара и Грка - конференција поводом 800 година од доласка на власт Ивана Асена II (1218-1241)”, одржаној у Софији 2018. године у организацији Института за историјска истраживања Бугарске академије наука.

Др Драгољуб Марјановић је још као докторанд, а потом и као научни сарадник активно промовисао и популарисао историјску науку у Србији и региону. Говорио је на многим јавним трибинама и предавањима у Задужбини Илије М. Коларца, Библиотеци Града Београда, Културном центру Чукарица, а ту су и бројна гостовања на радију: Радио Београд 2, Слово Љубве - радио Архиепископије Београдско–Карловачке, ТВ Храм, Светигора – радио Митрополије Црногорско-Приморске. Од 2016. године активни је сарадник часописа Календар Српске православне патријаршије "Црква" који издаје Свети Архијерејски Синод Српске православне цркве, у којем објављује научно популарне прилоге из историје Српске цркве у средњем веку.

Ожењен је и отац троје деце.

НАУЧНИ И ИСТРАЖИВАЧКИ РАД:

За изборни период од 2015. до 2020, кандидат др Драгољуб Марјановић је пријавио следеће радове:

1. *Creating Memories in Late 8th Century Byzantium. The Short History of Nikephoros of Constantinople*, Amsterdam University Press, Amsterdam 2017, 250 страница.

Монографија *Creating Memories in Late 8th Century Byzantium. The Short History of Nikephoros of Constantinople* представља проширену и прерађену докторску дисертацију др Драгољуба Марјановића "Кратка историја патријарха Никифора. Историјска анализа дела", која је одбрањена 2014. године на Универзитету у Београду–Филозофском факултету пред трочланом комисијом (проф. др Влада Станковић (ментор), проф. др Радивој Радић, проф. др Војислав Јелић, Одељење за класичне науке). Монографија је резултат оригиналног истраживања др Марјановића посвећеног сложенем и

вишеслојном историјском делу ученог Никифора, високог достојанственика и истакнутог цариградског патријарха (806–815), који је ту функцију обављао између два таласа иконокластичке кризе која је уздрмала византијско друштво, и у великој мери радикално изменила византијску политичку и теолошку мисао. У многим аспектима, резултати истраживања др Драгољуба Марјановића који су представљени у овој књизи представљају потпуно нов, иновативни и оригиналан допринос овој тематици. Иако је у фокусу монографије *Кратка историја* патријарха Никифора, аутор узима у обзир и проучава и шири друштвени и политички контекст Никифоровог времена и анализира круг образованих људи овог доба, у коме је значајно место имао учени византијски аутор. Др Марјановићев приступ овој комплексној тематици чврсто је утемељен у придржавању строгих методолошких принципа, пре свега, у посвећивању највеће пажње примарним изворима и њиховом правилном тумачењу, али је показао и ширину својих способности у обради теоретски комплексних проблема везаних за сећања, свесно стварање сећања, намере писаца који су користили мотив сећања, те употребу и злоупотребу стварних или измишљених сећања. Написана на енглеском језику и објављена од стране реномиране међународне издавачке куће у складу са највишим академским стандардима, што подразумева и строги процес рецензије од два непозната рецензента (double-blind peer review), ова оригинална књига о једној теми која већ генерацијама изазива супротстављена мишљења међу стручњацима представља изузетан допринос науци и без сумње ће изазвати додатна истраживања, расправу и дијалог. То је још неумитније јер се аутор није уздржавао од оспоравања мишљења уважених научника претходних генерација, укључујући и ставове издавача критичког издања *Кратке историје* патријарха Никифора, Сирила Манга. Анализа овог сложеног историјског дела, које је прожето снажним политичким ставовима њеног аутора према прошлости и протагонистима дуготрајног иконоборачког сукоба који је потресао византијско царство, показује способност др Драгољуба Марјановића да разуме и протумачи комплексно Никифорово приповедање и његове поруке вешто уткане у начин приказивања догађаја. Детаљна анализа др Марјановића нуди читаоцу увид у једног мултидимензионалног Никифора, оспоравајући тиме поједностављено

виђење истраживача које карактерише уски позитивистички приступ да су византијски аутори били једва нешто више од механичких преписивача дела која су имали на свом располагању. Присталице овог редуccionистичког погледа сигурно ће бити незадовољне оригиналним резултатима истраживања др Марјановића (што доказује веома субјективан и површан приказ В. Тредголда у *The Medieval Review* од 3. септембра 2018. године). Највећи део стручњака за византијску историју и књижевност ће, без сумње, ценити иновативност монографије др Марјановића и могућности које она отвара за продуктивни дијалог и расправу (о чему сведоче два афирмативна приказа књиге: проф. Meredith L. D. Riedel са Duke University објављен у часопису *Speculum* 94/1 од јануара 2019, где се између осталог каже: “The forensic and thorough quality of the work offers Byzantinists new ideas about the seventh and eighth centuries in Constantinople, and a fresh in-depth study of a text that has not received such sustained attention since Cyril Mango’s 1990 critical edition” и приказ Adele Curness објављен у *The English Historical Review*, vol. 134, issue 571 (2019), 1509-1510. коју издаје Oxford University Press.

2. *Византијски свет и Српска црква у 13. и 14. веку*, Нови Сад 2018, 176 страница.

Монографија *Византијски свет и Српска црква у 13. и 14. веку* на најбољи могући начин представља другу групу тема - уз теме везане за патријарха Никифора, његова дела и његово време - у којима је др Марјановић већ изградио свој ауторитет и експертизу у оквиру међународне византологије. Интересовања др Марјановића за анализу сложених историјских дела византијских аутора, истовремено са тумачењем још сложенијих тематика из црквене историје и односа цркве и државе, налазе свој најбољи пример у овој монографији која поставља разумевање настанка и развоја Аутокефалне српске цркве у ширем историјском контексту изузетно комплексног времена и узбурканог византијског простора након катастрофе 1204. и уништења византијског царства у Четвртом крсташком рату. Др Драгољуб Марјановић прати неуморну активност оснивача Српске цркве и њеног првог архиепископа, Светог Саве Немањића и његове вишеслојне везе са византијским светом, чији су интегрални део он сам и његова породица

нераскидиво чинили. Немањићи су били снажно повезани са византијском царском породицом и владарима обе византијске државе након 1204. године, и оне на Истоку и оне на византијском Западу. Др Марјановић је у својем истраживању питања настанка Аутокефалне српске цркве посматрао и кроз социјалне, односно црквене везе са неким од водећих личности политичког живота у Царству пре пада 1204. године, и у Цариградској цркви. Један од нових и оригиналних резултата његовог истраживања представља реконструкција односа Светог Саве Немањића и солунског митрополита Константина Месопотамита, коју др Марјановић у својој студији, у складу са свим доступним информацијама средњовековних како српских извора (пре свега приповедања Савиних хагиографа Доментијана и Теодосија), тако и византијских извора (информација које о Константину Месопотамиту дају византијски историчари Никита Хонијат и Георгије Акрополит) поставља у потпуно нови контекст односа и Савиног успона у хијерархији Цариградске цркве и Свете Горе уочи 1219. године и чина његовог посвећења за аутокефалног архиепископа Српске цркве. Способност др Марјановића за анализу комплексних историјских проблема долази до пуног изражаја у другом делу монографије у коме анализира не увек једноставне, или пријатељске односе између Цариградске патријаршије и Српске цркве, фокусирајући се на период након отворене поделе две цркве, у другој половини 14. века. У овом делу студије, др Марјановић нуди нове и оригиналне погледе на стара питања о којима се у науци дуго и жустро полемише, као и детаљну анализу специфичне терминологије из извора, која му је омогућила реконструкцију несачуваног писма–анатеме коју је издао цариградски патријарх Калист против српског цара Стефана Душана и српског патријарха Јоаникија, између 1350. и 1352. године.

3. 'Seventh Ecumenical Council and Historical Representations of Patriarchal Successions in Literature of the Late 8th and Early 9th Century Byzantium', *Belgrade Historical Review/Београдски историјски гласник* 6 (2015), 49 - 67.

На месту пресека идеолошких пројекција прошлости и историје византијске цркве у времену након иконоклазма, стоје историјска и

хагиографска дела, која су или написали сами поглавари Цариградске цркве или су они били њихови протагонисти, у овом изузетно турбулентном периоду византијске повести. У овом раду, др Драгољуб Марјановић прати фасцинантну и суптилну линију нарације у књижевним делима касног 8. и почетка 9. столећа, кроз које умешни и учени византијски аутори преносе своју политичку поруку као једну врсту програма за будуће генерације – да васељенски сабори цркве имају предност над свим другим формама и телима која доносе одлуке; и да су цариградски патријарси чланови једног тесно повезаног круга чији је главни циљ борба за, и очување вишег добра. Идеје формулисане у византијској литератури крајем осмог и почетком деветог века, биће спремно прихваћене и додатно развијене од стране патријарха Фотија у следећој генерацији цариградских учених првосвештеника. Стварајући - вештачки и *post factum* - посебан и изолован слој искључиво од патријараха византијске престонице, аутори овог времена су успели да створе нову идеологију цариградског патријарха и са њом нову политичку стварност чије ће се последице најснажније осетити нешто касније, крајем деветог и почетком десетог века.

4. 'Modes of Narrativity in the *Short History* of Nikephoros of Constantinople', *ZRVI* 52 (2015), 9 - 29.

Наративна структура и начини приповедања у Никифоровој *Краткој историји* готово су математички прецизни, и др Марјановић у овом оригиналном истраживачком раду вешто сецира, анализира и категорише Никифорову фасцинантну технику која се понавља кроз његово историјско дело. Од самог почетка своје *Кратке историје*, византијски писац утврђује скуп наративних мотива и слику идеалног владара кроз опис цара Ираклија. Никифор ће стога примењивати исте наративне моделе или слике да би окарактерисао друге ликове његове историје. Свесно истичући историјску паралелу између царева, с једне стране, и цариградских патријарха, с друге, Никифор ствара сличне мотиве и моделе нарације које ће примењивати не само на царева, већ и на духовне вође Царства. На тај начин Никифор имплицитно, али јасно ствара ширу слику симфоније моћи две власти у Царству, чија је равнотежа, очекивано, окренута према патријарсима у таквој

мери да су - овај пут можда изненађујуће - чак и иконокластични патријарси добили позитиван третман у његовом делу, представљени као жртве иконокластичних царева. У свим овим примерима ураћање др Марјановића у изворе долази до пуног изражаја, заједно са његовом способношћу да разуме шире друштвене и интелектуалне покрете времена које проучава, те да повезује различите слојеве византијске политике и политичке теорије, идеологије и прагматичних циљева за чију реализацију су византијски аутори апеловали приликом пројектовања својих специфичних погледа у прошлост.

5. 'Византийское царство как точка встречи сербов и русских в Средние века', I. Gučkova, A. Semenov (eds.), *Вместе сквозь века. К истории русско-сербских культурных, духовных и политических связей*, Sankt Peterburg, 2017, 21-28.

Контроверзни концепт такозваног Византијског комонвелта обично је схватан поједностављено као више или мање директна и једносмерна линија кроз коју тече утицај доминантног византијског света и његове ненадмашне престонице ка огромном простору аморфне периферије. У овом раду др Марјановић разматра односе између два периферије тог замишљеног Византијског Комонвелта и анализира неколико тачки сусретања Срба и Руса унутар византијског света, од планине Атос до заједничке културе, присвојене и прилагођене након њеног примања из Царства, као и схватање царске идеологије Ромеја која је прихваћена пуном снагом међу Србима и међу Русима у понешто различитим епохама, од краја средњег века до почетка модерног времена.

6. 'The Term τρισκατάρατος in Byzantine and Serbian Medieval Literature', *Limes Plus* 2 (2016), 109-128.

Усредсређеност др Марјановића на детаљно проучавање извора најбоље илуструје овај оригинални истраживачки рад, који прати појам τρισκατάρατος од Демостена до Константина Манасиса у хеленском свету, и од радова Светог Саве у раном тринаестом веку, преко преписа Синодикона православља из четрнаестог и петнаестог века, до историјског дела архиепископа Данила II *Животи краљева и архиепископа српских*. Темељна

анализа показује и ширину теолошког знања др Марјановића, као и његову способност да доноси шире закључке на основу анализе наизглед неважне терминологије. Византијски и, следећи њихове трагове, српски средњовековни аутори приписивали су готово магичну моћ речима уопште, вешто користећи терминологију како би нагласили или нијансирали опис својих хероја и антихероја.

7. 'Emergence of the Serbian Church in Relation to Byzantium and Rome', *Ниш и Византија/Niš and Byzantium* 16 (2018), 41-50.

У промењеном свету након распада Византијског царства 1204. године, српска држава је одједном добила на политичком значају, како у односу на остатке византијског света, тако и за победничко папство, које је симболизовала доминантна личност папе Иноћентија III (1198-1216). Иако укљештена између католичке Мађарске на северу, чија је краљевска кућа била повезана већ генерацијама са владајућом српском породицом, и младог католичког краљевства у Дукљи на јадранској обали, Србија се у потпуности окренула ка византијском свету, пригрливши византијско православље у поступку који наизглед делује историјски нелогичан и политички неодржив. Др Драгољуб Марјановић у овом раду оцртава пут и разлоге за ову тешку историјску одлуку која је од тада обележила историју Србије и наглашава "класне" везе српских владајућих достојанственика са Мађарском и византијским светом, кроз призму српских средњовековних хагиографа Доментијана и Теодосија.

8. 'Обликовање и манифестација владарске идеологије у Византији 7. века', *Бањалучки новембарски сусрети* 19 (2018), 83-98.

У раду се на основу неколико значајних текстова насталих за време владавине цара Ираклија (610-641) анализирају начини промовисања царске идеологије у Византији седмог века. Реч је о песмама Георгија Писиде, похвалне беседе о опсади Цариграда 626. године Теодора Синкела, приповедања Ускршње Хронике, као и вестима које о том периоду дају двојица каснијих историографа, патријарх Никифор и Теофан Хронограф. Описи великог страдања и уништења ромејских светих места у Палестини

као последица персијских освајања у првим годинама Ираклијеве владавине у поменутих наративним изворима нису потврђени археолошким истраживањима у областима које су поменута као подручја освајања Персијанаца, а пре свега је реч о Палестини, опсади Јерусалима 614. године и Сирији. Закључује се да су византијски наративни извори који се анализирају у овом раду настали као тежња ка промовисању византијске царске идеологије у времену велике државне кризе у којој се нашло Царство у првој половини 7. века. У том смислу аутор у овом раду посебно анализира песме Георгија Писиде и похвални говор Теодора Синкела у част одбране Цариграда 626. године од аварско–персијске опсаде, у којем се цар Ираклије велича као богоизабрани владар који уз помоћ Бога и Пресвете Богородице, заступнице Цариграда, успева да порази Персијско царство и одбрани Византију. Др Драгољуб Марјановић прати нарацију и наративне технике ових византијских писаца, условљене жанром, и на основу анализе ових текстова даје прецизну слику о томе како су се у кругу цара Ираклија формирале и промовисале идеје о византијској царској власти и њеној улози у византијском друштву.

9. 'Serbian lands in the Tarnovo Inscription of the Bulgarian emperor Ivan Asen II', *Цар Иван Асен II (1218-1241), Сборник по случай 800 - годишнината от неговото възшествие на българския престол*, ур. В. Гюзелев, И.Г. Илиев, К. Ненов, Пловдив 2019, 95-101. (рад у коауторству са Р. Пилиповић. др Драгољуб Марјановић је први аутор)

У овом раду др Драгољуб Марјановић (други аутор је др Р. Пилиповић) се враћа проучавању историјских процеса на Балкану у 13. веку, што представља његову другу област специјализације, научних истраживања и интересовања. Трновски натпис цара Ивана II Асена настао је након његове победе над епирским царем Теодором Дуком Анђелом после битке код Клокотнице 9. марта 1230. године. Овај ктиторски натпис који се налази на стубу у цркви Четрдесет мученика у Трнову одражава владарску идеологију бугарског цара, који је после 1230. године постао најмоћнији владар на Балкану са претензијама да се наметне као обновитељ уништеног

Византијског царства након 1204. године. С обзиром да је фокус овог чланка помен *српских земаља* између Једрена и Драча, којима је цар Иван II Асен овладао након битке код Клокотнице, аутори, што је методолошки правилан приступ, најпре полазе од анализе идејних и идеолошких представа које је цар Иван II Асен уткао у свој ктиторски натпис. У њему се нескривено изражава царева претензија да се представи као обновитељ царства Ромеја, помињући чак и податак да је овладао и областима у околини самог Цариграда, и готово најављујући и заузеће саме престонице Царства за чију су се обнову тридесетих година 13. века бориле Бугарско и Никејско царство. У раду се помен *српских земаља* анализира управо полазећи од овог ширег политичког и идеолошког контекста борбе за превласт на Балкану и за обнову Византијског царства. Аутори су указали на погрешну интерпретацију Трновског натписа у новијој страниј литератури у којем се царев исказ о *српским земљама* тумачи као припајање српске државе краља Владислава Немањића Бугарском царству. Анализирајући повељу Ивана II Асена издату Дубровнику након битке код Клокотнице, где се набрајају области под царевом влашћу у којима дубровачки трговци могу слободно обављати трговину, а где се не помиње Србија, као и приповедање византијског/никејског историчара Георгија Акрополита, долази се до одговора на значење појма *српске земље* у Трновском натпису, односно да се под том одредницом означавао појас јужно од Шар планине и горњег тока Вардара и даље на југ, област која ће се већ у следећој генерацији српских краљева, у доба Милутинове владавине наћи у саставу српске државе.

10. 'Два писма Игњатија Ђакона протонотарију Теофилу и патријарху Методију Цариградском', *Београдски историјски гласник* 10 (2019), 7-21.

Овај рад др Марјановића посвећен је проучавању питања из византијског иконоборства деветог века, кроз сагледавање епистографије Игњатија Ђакона. У раду се разматрају два врло специфична и важна писма Игњатија Ђакона протонотарију Теофилу и патријарху Методију (842–847) Цариградском настала после Сабора 843. године у Цариграду када је обновљен култ икона, после вишегенерацијске борбе око овог питања.

Игњатије Ђакон пише из позиције свргнутог митрополита Никеје, катедре на коју је постављен од стране иконобораца у току другог таласа иконоборства (815-843). Важност ових писама састоји се у томе што се ради о личности која је за време православног патријарха Никифора Цариградског (806–815) била блиска овом предводнику иконофилске странке, који је као патријарх Игњатија Ђакона и рукоположио у чин ђакона. Његов пад у јерес иконоборства очитује се у ова два писма на тај начин што аутор покушава да се патријарху Методију представи као одан идеалима православља, успостављеним на Цариградском сабору 843. године. Анализа писама се ослања и на остатак богатог наслеђа Игњатијеве кореспонденције настале још у периоду када је он био иконоборачки митрополит Никеје. Др Марјановић је у анализи поменуте кореспонденције уочио трагове Игњатијевог покајања за своје касније иконоборство већ у време док је био митрополит Никеје, чиме се његово настојање да се у писму патријарху Методију Цариградском представи као одан православљу потврђује као претпоставка изнета на почетку расправе. У прилог томе иду и чињенице да је Игњатије Ђакон пишући житија двојице православних патријараха, Методијевих претходника, Тарасија (784–806) и Никифора (806–815), заправо започео свој широко замишљен програм сопствене апологије оданости православљу и покајања за пад у иконоборство. Др Марјановић је шира питања везане за ове спорове обрадио у својој књизи *Creating Memories in Late 8th-century Byzantium. The Short History of Nikephoros of Constantinople*, Amsterdam University Press, Amsterdam 2018, и у расправи ‘Житије патријарха Никифора цариградског од Игњатија Ђакона као извор за ближе датовање времена настанка “Кратке Историје” Црквене студије/*Church Studies* 8 (2011) 271-278. Овај рад о Игњатијевој епистографији тиме представља даље проширење и продубљивање истраживања на тему личне историје једног од најзначајнијих византијских јерарха и представника круга црквених учењака кроз његову изузетно вредну ауторску писану реч у Цариграду у првој половини 9. века, аутора који је својом писаном заоставштином оставио богат материјал за истраживаче византијског иконоборства 8. и 9. века.

Будући да др Марјановић није претходно био биран у наставничко звање, био је дужан да достави и листу претходно објављених радова:

1A. ‘*Breviarium Historicum of the Patriarch Nikephoros of Constantino-ple. Some Remarks on Literary Aspects of the Work*’, in: M. B. Kotari, J. Zouhar (eds.), *Cogito, Scribo, Spero, Auxiliary Historical Sciences in Central Europe at the Outset of the 21st Century*, Pontes Series No. II, Hradec Králové 2012, 165 - 175.

Др Марјановић у овом истраживачком раду поставља принципе на којима је цариградски патријарх Никифор (806–815) структурирао своје историјско дело *Кратку историју*, и наглашава важност коју су различити структурни блокови имали за преношење ауторове поруке. Мишљење које се среће у литератури да је патријарх Никифор био обичан преписивач који аутоматски и безлично копира информације из ранијих дела је уверљиво оповргнута, а Никифорове књижевне вештине представљене као средство за скривање његове поруке унутар номинално објективног историографског жанра.

2A. ‘*Срби, мој народ, Христови су, не папини* – Однос светог Саве према папству 13. века у светлу једног новог апокрифа, *Међународни научни скуп Осам векова манастира Милешева* I, Милешева 2013, 45 – 59.

У овом раду др Марјановић анализира политички бременито питање односа и ставова првог српског архиепископа према “католичком западу” кроз неколико примера: наводно писмо Светог Саве папи Хонорију III и слику Светог Симеона Мироточивог у делима Светог Саве и Савиног старијег брата Стефана, великог жупана и од 1217. године првовенчаног краља Србије. Овај рад потврђује способност кандидата да расветли проблематична питања о којима се водила жустра полемика у науци кроз строго методолошко придржавање принципа примата и критичке анализе извора и њиховог исправног разумевања.

3A. ‘Дијалог преподобног Паисија Великог и цара Константина Великог или: о преимућству монашког живота над василијом’, *Свети цар Константин и Хришћанство* I, ур. D Војовић, Ниш, 2013, 165 – 176.

У раду је представљено ново тумачење *Житија Паисија Великог* којим се нуди боље разумевање унутрашњег развитака и промена кроз које је прошла византијска црква током иконоклазма. Др Марјановић закључује да делови *Житија Паисија Великог* који се односе на дијалог између свеца и – такође светог – цара Константина Великог, потичу из монашких кругова и из периода иконоборства. Монашке заједнице, посебно оне у Цариграду, снажно су се противиле свим облицима царске доминације у духовним стварима, одлазећи тако далеко да су деградирале положај светог цара Константина Великог и поставиле једног монаха хијерархијски изнад овог равноапостолног цара.

4A. ‘Житије патријарха Никифора цариградског од Игњатија Ђакона као извор за ближе датовање времена настанка “Кратке Историје” Црквене студије/Church Studies 8 (2011) 271-278.

Анализирајући информације из *Житија патријарха Никифора* које је написао Игњатије Ђакон, др Марјановић предлаже као време настанка Никифоровог историјског дела *Кратка историја* период који је претходио Никифоровој хиротонији за цариградског патријарха 806. године.

ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ НАУЧНО-НАСТАВНОГ ПОДМЛАТКА:

Др Марјановић се бави педагошким радом још од свог запослења на Универзитету у Београду-Филозофском факултету, учествујући у настави и за време докторских студија. Учествовао је у комисијама за одбрану више мастер радова на Универзитету у Београду-Филозофском факултету и на Универзитету у Нишу-Филозофском факултету; био је члан четворочлане комисије за одбрану докторске дисертације Бојане Павловић „Ромејска историја“ Нићифора Григоре: историјска анализа дела 25. маја 2018. године, заједно са проф. др Радивојем Радићем, ментором, проф. др Владом

Станковићем и проф. др Татјаном Суботин-Голубовић. Др Драгољуб Марјановић је и формално ментор докторанда Срђана Брајковића и надгледа писање докторске тезе "Слика царева иконобораца у византијским наративним изворима 9. и 10. века". Од октобра 2018. године, др Марјановић је управник Центра за хеленске и византијске студије Универзитета у Београду-Филозофског факултета, а од новембра 2018. године члан Кадровске комисије на Универзитету у Београду-Филозофском факултету.

ПЕДАГОШКИ РАД:

Др Драгољуб Марјановић поседује знатно педагошко искуство. Држао је вежбе на предмету Увод у историјске студије (2012), био је гостујући предавач на Департману за историју на Универзитету у Нишу–Филозофском факултету (2015), и држао предавања из предмета *Византијска цивилизација* током академске године 2016/2017, са доц. др Ларисом Вилимоновић.

Као што је прописано Одлуком о извођењу приступног предавања на Универзитету у Београду од 22. септембра 2016. године и Одлуком о измени и допуни одлуке о извођењу приступног предавања на Универзитету у Београду од 21. 6. 2017. године, др Марјановић је одржао приступно предавање, које је заказао декан Универзитета у Београду - Филозофског факултета, проф. др Миомир Деспотовић, 27. марта 2020. године, испред чланова Комисије, на тему "Иконоборство и царска власт". Сви чланови Комисије оценили су предавање кандидата највишом оценом 5 у све три категорије: припреми предавања; структури и квалитету садржаја предавања; и у дидактичко-методичком аспекту извођења предавања. Потписани Записник о приступном предавању чини саставни део овог Реферата.

АНГАЖОВАЊЕ У РАЗВОЈУ НАСТАВЕ:

Иако ограничених могућности због свог статуса и недеостатка наставничког звања, др Марјановић је допринео развоју специфичних тематских целина у оквиру предмета *Византијска цивилизација*, посебно у

областима о раној историји цркве, развоју хришћанске догме, Иконоборству и Исихастичком спору у Византији.

ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ:

Имајући у виду све наведено, Комисија је мишљења да др Драгољуб Марјановић испуњава све неопходне критеријуме и услове потребне за радно место ванредног професора за ужу научну област Византологија. Др Марјановић је показао академску изврсност у више од једне области византијских студија и доказао своју способност за разумевање и објашњавање сложених историјских појава, засновану на педантној методологији и опсежном раду са примарним изворима. Његов активан ангажман у разним активностима на Катедри за историју Византије и на Универзитету у Београду-Филозофском факултету, као и његова интеракција са колегама и студентима свих нивоа студија, већ су се показали као драгоцен додатак научном и колегијалном аспектима академске заједнице на Универзитету у Београду-Филозофском факултету.

Стога је једногласан и недвосмислен закључак Комисије да предложи Изборном већу Универзитета у Београду-Филозофског факултета да др Драгољуба Марјановића изабере у звање **ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА** за ужу научну област *ВИЗАНТОЛОГИЈА*, са пуним радним временом, за период од пет година.

Београд,
27. март 2020. године

Комисија:

Проф. др Влада Станковић, редовни професор,

Универзитет у Београду-Филозофски факултет, шеф Катедре за Историју
Византије (председавајући Комисије)

Проф. др Радивој Радић, редовни професор,
Универзитет у Београду-Филозофски факултет

Проф. др Александар Николов, редовни професор,
Софијски Универзитет "Свети Климент Охридски"